

Cvrsvs Philosophicvs

Arriaga, Rodrigo de

Antverpiæ, 1632

Sect. III. De Accidenti, quinto Prædicabili.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95614](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95614)

speciei de indiuiduo, propter rationem paulò ante datam.

Obserua Primò circa Proprium, v. g. *risibile*, illud tantum dici Proprium respectu speciei, non verò respectu Petri in particulari aut Ioannis; quia risibile non soli Ioanni conuenit, etiamsi conueniat soli homini: quare etiamsi sit proprium hominis, non tamen Petri, sicut suprà dixi, *sensibile* esse proprium respectu animalis, non tamen respectu hominis.

Secundò obserua è contrario, Proprium non esse Vniuersale respectu speciei, sed solum respectu indiuiduorum; quia non est superius, sed æquale cum specie, est tamen superius respectu Petri vel Francisci. Quare in Proprio & potest considerari prædicatio in *quale*, & hæc illi conuenit siue prædicetur de specie, siue de indiuiduis; quia de illis prædicatur solum per modum adiacentis: & potest item considerari prædicari *per se*, & hoc tantum illi conuenit respectu speciei, respectu cuius solum sortitur rationem Proprij: & potest etiam considerari prædicabilitas Vniuersalis, & hæc illi solum conuenit respectu indiuiduorum, respectu quorum in rigore non prædicatur *per se*, id est, quarto modo, quia non illis solis scorsim conuenit.

Obserua Tertiò, Proprium prædicari in *quale per se*, & *per se* esse illius differentiam quâ distinguitur à quinto Prædicabili, sonatque, Accidens, quod dicitur Proprium, debere esse connexum aliquo modo cum subiecto, etiamsi subiectum è contrario non sit connexum cum hoc accidenti quod Proprium dicitur. Quare licet homo sit connexus cum sensibili proximo, quia tamen è contrario *sensibile* non dicit connexionem necessariam cum homine (potest enim etiam esse in brutis) ideò sensibile proximum de homine non prædicatur *per se*, sed *per accidens*. At quia esse Musicum dicit connexionem cum homine, non enim reperitur nisi in illo (licet è contrario homo non dicat connexionem cum Musico, quia non omnis homo est Musicus,) ideò *Musicus* prædicatur *per se* de homine, iuxta dicta initio Sectionis: ubi ostendimus, illud quod soli alicui subiecto conuenit, etiamsi illi non semper conueniat, esse absolute Proprium respectu illius; è contrario verò quod alij conuenit, etiamsi huic subiecto semper conueniat, non potest dici Proprium respectu eius subiecti aut speciei, vt ex Aristotele ostendimus num. 18.

Aduerte autem, hanc connexionem accidentis cum subiecto non esse attendendam secundum hoc accidens in particulari, vt tale indiuiduum est; quia vt sic fortè omnia accidentia habent connexionem cum suis subiectis: hoc enim numero accidens fortè non potest conservari sine illo numero subiecto, in quo est, v. g. hæc albedo sine hoc numero pariete. Dixi fortè, propter nonnullos ita opinantes: contrarium enim probabo Disputatione I. Metaphys. à num. 79. Attendenda ergo est illa connexio secundum speciem accidentis, vtrum scilicet ex specie suâ albedo v. g. habeat connexionem cum homine, id est, vtrum siue hoc numero album, siue aliud possit reperiri sine homine. Si non potest, erit Proprium: si potest, erit Accidens commune.

Deinde aduerte Secundò, hanc connexionem accidentis cum subiecto non debere esse purè ex

voluntate miraculosâ & supernaturali Dei. Vnde, etiamsi diuinitus Deus soli lapidi gratiam infudisset, non posset dici esse proprium lapidis, habere gratiam, quia non per se eam haberet: in homine autem & Angelo dici vtunque potest gratia propria per se; quia, licet homo ipse eam non magis petat fortè quàm lapis, gratia tamen petit ipsum hominem & Angelum, seu creaturam rationalem. Vnde malè hic nonnulli requirunt, subiectum habere connexionem cum Proprio quarto Prædicabili. Melius dixissent, si hanc exigentiam ex parte ipsius accidentis respectu subiecti posuissent, vt nos suprà posuimus etiam in exemplis naturalibus: ostendimus enim, esse Poëtam, esse proprium hominis, quia homo etiam non petat poësim, poësis tamen hominem petit. vnde consequenter etiam discutimus ad gratiam & dona supernaturalia.

Denique aduerte, accidentia in abstracto non pertinere ad hoc Prædicabile, neq; ad quintum, quia accidentia in abstracto non prædicantur de subiectis: neque enim dicitur, *Petrus est albedo*, vel *risibilitas*, sed *Petrus est album*, vel *risibile*; *albedo* autem vel *risibilitas* solum prædicantur de hac vel illâ albedine vel risibilitate: quæ prædicationes pertinent ad speciem, vel ad genus, non minus quàm hæc, *Petrus est homo* vel *animal*.

SECTIO III.

De Accidenti, quinto Prædicabili.

ACCIDENS in præsentī dupliciter definitur: Vel, *quod potest abesse vel adesse sine subiecti corruptione*; vel, *Accidens est, quod potest eadem inesse & non inesse*. Quæ duæ definitiones solis vocibus distinguuntur.

Circa quas aduerto Primùm, in eis non definiri secundas intentiones, seu Accidens vt vniuersale formaliter; nam abesse & non abesse, habet Accidens ex sua naturâ à parte rei: vnde hæc est definitio Accidentis primò-intentionaliter, non tamen adæquata, sed secundum rationem communem omnibus Accidentibus. Imò hæc definitio propriè conuenit Accidenti in abstracto, *albedini* v. g. aut *colori*, quia hæc est quæ potest adesse vel abesse absque subiecti corruptione: album autem aut nigrum in conereto, sicut non distinguitur quantum ad rectum ab ipso homine (prout requiritur ad veritatem propositionis affirmantis hominem esse albū, sapè dixi) ita non potest adesse vel abesse secundum rectum absque subiecti corruptione. Verū tamen est, vt absolute dicatur, album posse abesse, sufficere si possit abesse *albedo*; quâ deficiente, subiectum, etsi maneat in se, non tamen manet denominatum *album*.

Secundò aduerto, Accidens, prout pertinet ad hoc Prædicabile, definiri, *Accidens est, quod potest prædicari de pluribus in quali contingentur*. Sed ante huius explicationem contra primò traditas definitiones insurgit communis obiectio, quia plura Accidentia nō possunt abesse vel adesse sine subiecti corruptione, vt *Æthiopi nigredo*, & mors homini; ergo non rectè definitur Accidens quod possit adesse vel abesse sine subiecti corruptione.

Pro solutione distingue duplicem corruptionem rei, aliam Physicam, aliam Metaphysicam. Corruptio Physica est ablatio existentie physicae, adhuc

adhuc manente essentiâ integrâ Metaphysicâ, hoc est, quoad nostros conceptus: quia etiam si homo non existat, tamen est verum dicere, hominem esse animal rationale. neque in ordine ad nostros conceptus interest aliquid, si vel existat vel non existat; unde existentie carentia, non tollit essentiam Metaphysicam rei. Alia est corruptio Metaphysica, quia etiam in ordine ad nostros conceptus destruitur essentia rei, v. g. si per intellectum separet ab homine rationale, id quod remanet, scilicet *animal*, non est homo, non solum à parte rei, sed neque in ordine ad nostros conceptus: quia licet possit concipi homo, abstrahendo ab eo quod existat, vel non existat; non tamen abstrahendo ab eo quod sit rationalis. Propterea solet dici, essentias abstrahere ab existentia. Ecce ergo carentia existentie, quæ importatur per mortem, licet Physicè destruat essentiam, seu ut melius dicam, existentiam, non tamen illam destruit Metaphysicè. Quando verè dicitur Accidens posse adesse vel abesse sine subiecti corruptione, debet intelligi sine corruptione Metaphysicâ, non verò sine Physicâ. Quare non sequitur, si mors destruit essentiam Physicè, non posse esse Accidens respectu hominis (ut obiectio contendebat.) Hæc est communis solutio aliquantulum explicatior. Ego tamen non putarem, mortem esse Accidens hominis, quia non est in homine, sed potius illi opponitur priuatiuè. Sicut tenebræ, vel destructio lucis, non possunt dici Accidens lucis, sed eius contrarium, aut priuatio illius. Quod ad modum purum loquendi spectat. Rem tamen intellige, ne a quoqueris. Ad illud de Æthiopia nigredine facilius responderetur, posse nigredinem ab illo deesse sine corruptione Physicâ, saltem miraculosè.

Sed vrgebis, Multa Accidentia propria, spectantia ad quantum Prædicabile, possunt adesse vel abesse sine subiecti corruptione etiam Physicâ, ut hominem esse Musicum, esse proximè risibile, & esse intellectuum proximè, saltem diuinitus, si potentia ab animâ distinguantur: item materia potest deesse quantitas, quin destruat materia saltem miraculosè; ergo etiam Proprium quantum Prædicabile potest adesse vel abesse sine subiecti corruptione, ergo hæc non est definitio propria quinti Prædicabilis.

Respondent nonnulli, Accidens quantum Prædicabile posse adesse vel abesse etiam positiuè sine subiecti corruptione: quia licet positiuè affirmem hominem non esse album, non ideo nego illum esse hominem. Proprium verò quantum Prædicabile, etiam si præcisiuè possit abesse vel adesse sine subiecti corruptione, quatenus ut concipiatur homo v. g. non est necessarium concipere illum positiuè esse risibilem, non tamen potest abesse in re sine corruptione subiecti; quia eo ipso quod negem de aliquo esse risibile, nego esse hominem: adduntque, *non posse adesse vel abesse* in præcisiuè intelligendum etiam positiuè, ut sic autem non conuenire Proprio quarto Prædicabili. Hæc solutio est improbabilis: nam licet Proprium Logicum, ac realiter indistinctum, v. g. risibile, radicaliter non possit negari positiuè de subiecto sine eius corruptione, omnia tamen Propria, quæ sunt realiter distincta, & realiter propria, non dubium quin possint positiuè negari de subiecto sine eius corruptione, v. g. frigus in summo, quod

per te est proprium aquæ, potest de aquâ positiuè negari sine eius corruptione, ut patet in aquâ calidâ, quæ non solum potest concipi sine frigore, sed potest affirmari de illâ positiuè, non est frigida. Idem de aëre respectu caloris, & in omnibus propriis realiter distinctis locum habet meum argumentum. Deinde tu fateris, canitiem esse hominis proprium, saltem pro senectute: rogo, si aliquis naturæ robustioris etiam senex non canescat, eritne homo, etiam si de illo positiuè dicatur non esse canum? nulli dubium. Imò & rationale, quod tu dicis Logicè esse Accidens quantum Prædicabile respectu animalis, non potest positiuè de animali negari: quia licet *animal* præcindat à rationali, non tamen illud excludit; ergo neque Accidens proprium exigit non posse abesse realiter sine subiecti corruptione. Video te huic vltimæ instantiæ posse respondere, etiam si positiuè de aliquo dicatur, *non est rationale*, adhuc posse esse animal: ideo omnia hæc instantiæ, priores sufficiant.

Censeo igitur, in hac definitione definiri Accidens, prout abstrahit à communi & proprio: nam illi, ut sic, conuenit posse abesse & adesse sine subiecti corruptione; propriam autem definitionem Accidens, ut pertinet ad hoc Prædicabile, esse quam supra tradidi, scilicet, *quod potest de pluribus in quale omnino contingenter prædicari*. Per *non omnino contingenter* distinguo Accidens à Proprio, quod prædicatur de subiecto per se, iuxta dicta Sectione 2. Vnde obiectioni intantum concedo, scilicet, hanc non fuisse propriam definitionem quinti Prædicabilis.

Prima difficultas circa hoc Prædicabile est, Vtrum, ut album v. g. sit Vniuersale, requiratur actu esse plura subiecta alba; an sufficiat esse possibilis. Ratio dubitandi est, quia, ut actus sit vniuersalis, debet actu posse de pluribus prædicari; sed in materiâ contingenti non potest fieri prædicatio, nisi existat subiectum cum illo accidenti (licet enim modo possit dici, *Antichristus est homo*, non tamen potest, *Antichristus est albus*, etiam si futurus sit albus); ergo, nisi actu existant plura subiecta alba, ratio albi non poterit prædicari de pluribus, neque erit vniuersalis. Hac ratione conuicti sunt Conimbricenses quæst. 1. art. 3. v. allegerent, requiri actu plura alba existentia: sed quæstio est purè de vocibus, in quâ dissentio ab illis, quia (ut dixi Disput. IV. initio) non requiritur ad rationem Vniuersalis actu prædicari, sed posse saltem remorè de pluribus prædicari. Licet autem plura alba non existant, quia tamen possunt existere, potest etiam de illis saltem remorè ratio albi prædicari; quo satisfit obiectioni oppositæ. Quis autem dubitet, quin, si de facto ego cognosco omnia alba possibilis confusè, & sine distinctione, illa reddantur vnum extrinsecè ab intellectu, & consequenter Vniuersale in ratione albi. non minus quàm omnes homines possibilis confusè cogniti, reddantur vnus in ratione hominis?

Secunda difficultas, An ad hoc, ut album sit vnum in multis, requiratur esse plures albedines in illis subiectis, an verò sufficiat vna albedo in multis, ratione cuius absolūtè essent plura alba. Respondeo, sufficere, illa plura subiecta habere vnicam albedinem: quia tunc verè ab illis abstraheretur ratio aliqua communis subiecti habentis

bentis albedinem, quæ ratio subiecti multiplicatur in illis, quia verè essent plura habentia albedinem. Sed fortè obiicies, hinc sequi, dari à parte rei Vniuersale, eò quòd à parte rei dentur multa alba, & vna albedo; ergo datur à parte rei vnum in multis, quod solum requiritur ad Vniuersale. Respondeo faciliè, negando consequentiam: quia quod est Vniuersale, non est albedo, sed *album*: album autem non est vnum à parte rei, etsi albedo sit vna; quare ratio albi non esset vna & multiplex, & consequenter nec esset vniuersalis. Hæ duæ difficultates, & eorum solutiones, sunt communes etiam quarto Prædicabili: non est autem necessum eas iterum repetere.

⁹ Tertia tandem difficultas est, Vtrum in ratione Prædicabilis differat hoc quintum à quarto. Ratio dubij est, quia modus prædicandi videtur esse idem in vtroque. Quòd autem res, quæ prædicatur, sit connexa vel non cum subiecto, habet se per accidens in ordine ad prædicationem,

in quâ non explicatur illa connexio; nec ratio illius vnum alio modo prædicatur quàm alterum. Confirmatur: licet risibile radicale à parte rei sit ipsa essentia hominis, quia tamen in modo prædicandi, & Logicè prædicatur vt Accidens proprium, non constituit diuersum Prædicabile ab eo in quo prædicatur proprium realiter & distinctum ab essentia, v.g. frigidum in summo respectu aquæ: & ratio est, quia modus prædicandi vtriusque est idem. Ergo etiam si Accidens proprium sit connexum cum subiecto, non verò Accidens commune; quia tamen vtrumque eodem modo prædicatur, non constituent duo Prædicabilia. Fateor has duas rationes conuincere, hæc duo Prædicabilia Logicè non distingui: quia tamen illa distinxit Porphyrius ad explicanda duo genera Accidentium, vnius, quod habet connexionem cum subiecto; alterius, quod eâ connexionem caret; idèd & nos etiam ea distinguemus, præsertim cum hoc etiam ad modum loquendi pertineat.

DISPUTATIO NONA.

De diuisione Prædicabilium.

¶ EIMVS de Prædicabilibus seorsim, restat nunc ea inter se comparare, & cum ratione prædicabili ipsius superiori.

SECTIO I.

Vtrum diuisio in quinque Prædicabilia sit adequata & immediata.

QUOMMUNIS sententia docet, diuisionem hanc esse adequatam: & meritò, quod hac ratione suadet. Quidquid prædicatur de alio, vel prædicatur in quid, vel in quale; id est, vel vt essentia, & per modum per se stantis, vel in quale per modum alteri adiacentis. Si prædicatur vt essentia per modum per se stantis; vel prædicatur completè vel incompletè. Si incompletè, est prædicatio generica; si completè, est specifica. Deinde, quod prædicatur per modum alteri adiacentis, vel prædicatur vt adiacens essentialiter; & hæc est prædicatio differentie: vel prædicatur in quale accidentaliter. Et hæc potest esse duplex: vel in quale per se, quæ est prædicatio proprii; vel in quale per accidens, & omnino contingenter, & hæc est prædicatio accidentis quinti Prædicabilis. Neque potest excogitari alius modus prædicandi res communes de suis inferioribus diuersus ab his, ergo illa diuisio in quinque Prædicabilia est adequata.

Obiicies Primò: Hæc prædicationes, *hoc animal est animal, hoc album est album*, sunt vniuersales, & tamen non pertinent ad aliquod ex quinque Prædicabilibus, ergo. Respondeo negando minorem, quia (vt ostendi supra sæpè) sunt prædicationes specificæ, sunt enim in quid completè.

² Obiicies Secundo: Prædicatio definitionis non pertinet ad aliquod ex his Prædicabilibus,

ergo non est illa diuisio adequata. Suprà ostendi, eam prædicationem esse mixtam ex genere & ex differentiâ, vel vt melius dicam, esse prædicationem completam duorum Prædicabilium, vnde non constituit aliud Prædicabile diuersum ab vtroque; sicut homo & leo non constituunt aliquam tertiam speciem distinctam ab vtroque.

Obiicies Tertio: Prædicata transcenduntia sunt communia, & tamen eorum prædicatio non pertinet ad aliquod ex quinque Prædicabilibus, ergo ea diuisio non est adequata. Responder nonnullus, Porphyrium solum reduxisse ad quinque Prædicabilia ea prædicata, quæ ponuntur in Prædicamento, prædicata verò transcenduntia non pertinere ad Prædicamenta, sed contrà; ergo diminutus fuit Porphyrius, dum omnia prædicata communia, siue ponantur in Prædicamento siue non, non reduxit ad certa Prædicabilia. Melius ergo responderetur, ea prædicata transcenduntia (si quæ sunt) reduci ad genus (vt ostendi Disputatione præcedenti) quia prædicantur in quid incompletè de pluribus differentiis specie: quòd si fiant de solo numero differentiis, vt *hoc ens est ens*, sunt prædicationes specificæ, quia completè & in quid.

Obiicies Quarto: Hæc prædicatio, *Petrus est persona humana*, est vniuersalis, non tamen pertinet ad hæc Prædicabilia; ergo. Respondebit quis, eam prædicationem pertinere ad quartum Prædicabile, quia *personalitas* est propria passio essentia. Sed contrà vrgeo, in conceptu, *Petri* includitur *personalitas*, quia *Petrus* est compositum ex naturâ & personalitate, ergo personalitas non est accidentaliter Petro, ergo eius prædicatio non pertinet ad proprium. Respondebis concedendo, Petrum dicere in obliquo personalitatem, quia tamen hæc non est de essentia Petri (de essentia enim eius solum est natura humana) idèd prædicationem hanc esse accidentalem: sicut dici potest esse accidentalem albedinem homini albo,